

Frank Westerman

Frank Westerman is schrijver van historische non-fictie boeken, zoals *De Graanrepubliek*, *Ingenieurs van de ziel* en het onlangs verschenen *Stikvallei*.

Ben Vriesema is
redacteur van Kleio.

Welk nut heeft geschiedenis volgens u?

'Lering trekking van de fouten uit het verleden' zou te veel eer zijn. Het zou al mooi zijn als de geschiedenis ons doet inzien in welke valkuilen we stappen. Sinds ik over de oorlog op de Balkan heb geschreven, ben ik erachter gekomen hoe merkwaardig onze mentale blik staat afgesteld: op de toekomst! Die treden we vrolijk naïef tegemoet, in de onbezorgde waan dat we de dag van morgen al kunnen zien, of op zijn minst: overzien. Hoe dom. Vooruitkijken gaat niet, we kunnen alleen kijken en terugkijken. Dit is onze tragiek: met de blik op het verleden marcheren we ruggelings de toekomst tegemoet.

Kunt u zich nog veel herinneren van de geschiedenislessen op de middelbare school?

Ik heb het verdrongen, er was niets wat me aansprak. Ik wilde de wereld in trekken, verliefd worden, astronomie studeren, dienstweigeren, windsurfen. De bètavakken waren mijn passie. Ik wilde naar Mars, niet naar de middeleeuwen. Het enige geschiedkundige moment waar mijn hart sneller van ging kloppen was de oerknal en de theorie over de eerste paar seconden van het ontstaan van het heelal – daar had ik wel bij willen zijn.

'Als je onderwerp dood en afgestorven is, moet je het eerst opnieuw tot leven wekken'

Welke historische periode spreekt u het meeste aan?

De twintigste eeuw. Vanwege de nabijheid, ik voel de adem van de grote ideologieën in mijn nek. Soms neem ik een langere aanloop, maar in al mijn boeken ligt het zwaartepunt in de twintigste eeuw. Ik vertel verhalen die raken aan de zenuw van fascisme en communisme, de maakbaarheid of onmaakbaarheid van mens en samenleving, nature versus nurture, het veranderende denken over ras, cultuur, identiteit – stuk voor stuk kwesties die in ongekende oorlogen en massaslachtingen zijn uitgevochten.

Welke historische studie of welke historische roman maakte de meeste indruk op u?

Anatomie van een moment van Javier Cercas (De Geus, 2011). Dat gaat over de mislukte staatsgreep van kolonel Tejero in maart 1982 in de jonge, wankele democratie die Spanje kort na de dood van Franco is. Terwijl Tejero en zijn medecoupplegers al schietend het parlement binnenstormen, duikt iedereen onder de banken. Op drie mannen na. Op de bewakingsvideo is te zien hoe de premier, de communistenleider en een generaal als enigen blijven zitten, terwijl de kogels intussen het pleister van het plafond doen spatten. Wat doet Javier Cercas? Hij beschrijft de overval op het parlement drie keer. Die keuze, dat is klasse.

Welke historische persoon spreekt u het meeste aan?

Galileo. Het moet toch ongelooflijk zijn geweest dat je als enige ter wereld tot een inzicht bent gekomen dat je kunt bewijzen, een inzicht zo radicaal dat het iedere sterveling tot herbezinning noopt op wie hij is of denkt te zijn. En dat je dat op straffe van de dood publiekelijk moet herroepen.

Welke historische film heeft de meeste indruk op u gemaakt?

Jesus Christ Superstar. Dat je Jezus Christus ook op die manier uit de dood kon laten opstaan, dat sloeg voor mij, als middelbare scholier, alles.

FOTO: KENIE KEUWELAAR

Kent u een historische persoon die op u lijkt of waar u uzelf mee zou willen vergelijken?

Ik voel verwantschap met de Russische schrijver Andrej Platonov die achttien jaar was toen de tsaar werd afgezet en vermoord. De jonge Platonov schreef bevlogen stukken in de krant, verkoos het om zich in te zetten voor de revolutie door waterputten te gaan slaan in zijn geboortestreek aan de Don, zag dat de Sovjetbureaucraat al zijn idealen vakkundig om zeep hielp en zocht sindsdien zijn toevlucht in de letteren.

Wat is volgens u het belangrijkste in het geschiedenisonderwijs?

Vertelkunst. Als je onderwerp dood en afgestorven is, moet je het eerst opnieuw tot leven wekken.

Training met een lipizzaner. Foto Keith Roper.

Als u morgen een historische documentaire zou mogen maken, waarover zou die dan gaan?

Er komt een documentaire op basis van mijn boek Dier, bovendien. Cameraman Hans Fels gaat hem maken. Net als het boek wil de film een vertelling zijn van de grote tragedies van de twintigste eeuw aan de hand van het lipizzanerpaard.

Wat is voor u een belangrijke lieu de mémoire?

De plek waar ooit de boortoren van 't Haantje stond, niet ver van het Oranjekanaal in Drenthe. Ik heb onder dat 45 meter hoge gevaarte gestaan – op de arm van mijn vader; ik was één jaar oud – kort voordat die in zijn eigen boorgat door de aarde is verzwoegen. Dat is op 1 december 1965 gebeurd: de complete boorinstallatie met alles erop en eraan is weggezakt in een modderkrater die nog twee maanden heeft staan braken en klotsen. Niet alleen de menselijke inspanning ging hier teloor, ook de aardlagen zijn dooreen geklutst tot een niet meer te dateren brei. Dat vind ik schitterend. Een braakliggend veldje als een tijdloze, schone lei, waar zelfs de onderliggende aardlagen niet meer te lezen zijn als bladzijden uit het geschiedkundige boek van de geologie.

Wat is de meest recente 'historische sensatie' die u heeft gehad?

Voor de nieuwe NTR-serie Nederland in Zeven Overstromingen¹ kreeg ik in de universiteitsbibliotheek van Groningen de originele Kroniek van Bloemhof uit de dertiende eeuw in handen, waarin abt Emo de Marcellusvloed van 1219 beschrijft: de oudste tekst over een watersnoodramp in Nederland. En zo inlevend opgetekend!

Wat is uw dierbaarste bezit dat ook historische waarde heeft?

De fiets van mijn grootvader waarop ik door de stad rijd. Over hem heb ik tijdens de dodenherdenking 2012 mijn 4 meilezing gehouden in de Nieuwe Kerk in Amsterdam, voorafgaand aan de kranslegging op de Dam.

Meer informatie over Frank Westerman is te vinden op www.frankwesterman.nl

► Nederland in Zeven Overstromingen is vanaf 13 december wekelijks om 21:10 uur op Nederland 2 te zien. Het wordt gepresenteerd door Frank Westerman.

Links: De plek waar 't Haantje stond. Bron: Stichting Streekeigen Sleen.